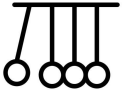

2023 Seçimlerinin İç Politikalar ve Muhalefet Stratejileri Üzerine Etkileri

POLITICS

ALİ KÜÇÜK

Özet

Bu araştırma raporunda, 2023 Türkiye Genel Seçimlerinin iç politika ve muhalefet stratejileri üzerindeki etkileri ele alınacaktır. Yalnızca muhalefet partileri açısından değil, tüm Türkiye siyaseti açısından kritik bir dönüm noktası olan bu seçim sürecinde, siyasetçilerin attığı adımlar ve aldıkları kararların seçim üzerindeki yansımaları detaylı bir şekilde incelenecektir. Ayrıca, seçim sonuçlarının Türkiye'nin siyasi atmosferi, toplumsal algılar ve geleceğe yönelik politik yönelimler üzerindeki etkileri değerlendirilecektir.

Altılı Masa

2023 seçimlerinde, Millet İttifakı olarak da bilinen muhalif ‘altılı masa’, muhalefet ve destekçileri için en belirgin rolü üstlenmiştir. Ancak bu koalisyon beraberinde bazı olumsuz etkileri de getirmiştir. Halkın “Kılıçdaroğlu aday olmasın” tepkilerinin dikkate alınmaması ve sonucunda halkın istemediği bir figürün seçimde muhalefeti temsil etmesi, AK Parti iktidarının devam etmesinde kritik bir rol oynamıştır.

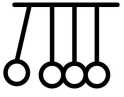
Kemal Kılıçdaroğlu, 2002 yılından beri siyasette yer almasına rağmen, seçim başarısı açısından diğer adaylar kadar kendini kanıtlayamamıştır. Toplam yedi genel seçim ve bir yerel seçimde yaşadığı başarısızlıklar, Kılıçdaroğlu’nun kazanabilme ihtimali yüksek bir aday olma niteliğini zayıflatmıştır.

Cumhuriyet Halk Partisi Genel Merkezi’nde, 2 Şubat’ı — büyük ve acı depremden sadece dört gün önceyi — gösteren tarihte, üzerinde “Ben Kemal, Geliyorum” yazan devasa bir pankart asılmıştı. O dönemde CHP ve Kılıçdaroğlu, İYİ Parti ile henüz bir mutabakata varmamıştı. Somut bir anlaşma yoktu ve altılı masa, cumhurbaşkanlığı seçimlerinde çıkaracakları adayı henüz belirlememişti. Bu sürecin, koalisyon içinde profesyonel olmayan bir şekilde yönetilmesi, muhalefetin bu seçimdeki başarısızlığına etki eden önemli unsurlardan biri olmuştur.

Bunun iyi bir örneği, Memleket Partisi Genel Başkan Yardımcısı İpek Özkal Sayan’ın, seçime çok az bir süre kala Meral Akşener ile yaptığı görüşmedir. Bu görüşmede, Akşener kendisine bir sonraki altılı masa toplantısında yöntemin belirleneceğini söylemiştir. Sayın Sayan, “Seçime bu kadar kısıtlı bir süre kalmışken hâlâ yöntem belirlenmemiş mi?” ifadelerini kullanmıştır.

Toplumun ve muhalefet destekçilerinin sürekli bu konuyu tartışması ve partilere karşı halkın ne istediğini açıkça belirtmesi, altılı masanın adeta görmezden geldiği bir durum olmuştur.

Tüm bu faktörlerin yanı sıra, altılı masa koalisyonunda yer alan siyasi partiler ve bu partilerin Türk siyasetindeki rollerinin etki oranları incelendiğinde, Kılıçdaroğlu’nun o masadan doğal aday olarak çıkması şaşırtıcı değildir. Zira diğer adaylar, iktidarı yıkacak büyüklükte bir oy kitlesine sahip değillerdi.

Meral Akşener

Meral Akşener, Kemal Kılıçdaroğlu'ndan sonra altılı masa koalisyonundaki en siyasi olarak majör bir isme sahip isimdi. Akşener'in altılı masadan aniden çekilmesi, dönemde gündeme adeta damga vurmuştu. Bu, çoğu siyasetçinin yapmayacağı bir hamleydi; zira böyle bir hareket kendisine eksi yazardı, yani siyasi gücünde bir düşüş yaşanmasına neden olabilirdi. Ancak bu, millet adına doğru bir hareketti çünkü kendisi bunu yaparak Ekrem İmamoğlu ve Mansur Yavaş'a adaylık çağrısı yaptı; "Gelin aday olun" dedi.

Ancak İmamoğlu ve Yavaş'ın Kılıçdaroğlu'na desteklerini açıklamasıyla Akşener, altılı masaya dönmek zorunda kaldı. Bu süreçte, aslında Mansur Yavaş'ın yaptığı bir yanlışı da belirtmek gerekir. Muhalefet destekçileri arasında özellikle genç kesim tarafından Mansur Yavaş'ın cumhurbaşkanı adayı olması çok fazla destekleniyordu. Çünkü Yavaş, Kemal Kılıçdaroğlu'ndan üstün siyasi niteliklere sahipti; milliyetçiliği ve diğer faktörler göz önüne alındığında bu daha belirgindi. Ancak Mansur Yavaş, halkın çağrılarını görmezden gelerek partisinin elitlerine yanaşmayı tercih etti.

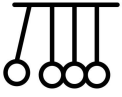

Ben, bu raporun yazarı olarak, Millet İttifakı'nın adayını açıkladığı akşam canlı yayını izliyordum ve fark ettiğim bir şey oldu: Meral Akşener'in yüzündeki, adeta istemediği bir şeyi yapmaya zorlanmış ve yaptığı bir şeyden pişmanlık duyan bakışlarıydı. O bakışları hâlâ aklımda canlandırırım çünkü çok acı bakışlardı. Akşener'in, Kılıçdaroğlu'nun kazanma niteliği olmadığını bilmesi ve seçimin zaten orada kaybedildiğini hissetmesi bu ifadeyi açıklıyor.

Vaatler

Altılı Masa'nın yayınladığı "Ortak Politikalar Mutabakat Metni"nde kendi seçim vaatleri sunulmuştur. Cumhurbaşkanının veto hakkının kaldırılması ve bu yasanın "geri gönderme yasası" olarak değiştirilmesi, TRT ve Anadolu Ajansı gibi kurumların bağımsızlık başlığı altında yeniden yapılandırılması, enflasyonun seçimden iki yıl sonraya kadar tek haneli rakamlara düşürülmesi ve Türk Lirası'nın yeniden istikrar kazanması sözü ile sığınmacıların mahalle, ilçe ve il bazında kontrolsüz yoğunlaşmalarına veya gettolaşmalarına izin vermeyecekleri iddiası, Altılı Masa koalisyonu için en çok oy toplamalarına katkıda bulunan vaatler arasında yer almaktadır.

İktidarın muhafazakâr tutumları, özellikle toplumsal yaşama yönelik baskıcı politikaları ve ekonomideki istikrarsızlık, halkın geniş kesimlerinde memnuniyetsizlik yaratmıştır. Bununla birlikte, 2017 Anayasa Değişikliği Referandumu'yla kabul edilen ve

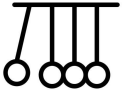

parlamentar sistemi sona erdirerek Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'ni getiren değişiklik sonrası; yasama, yürütme ve yargı erklerinin tek bir kişide toplanması, yani Recep Tayyip Erdoğan'ın yetkilerinin neredeyse sınırsız hâle gelmesi, demokratik denge ve denetleme mekanizmalarının zayıflamasına yol açmıştır. Tüm bu gelişmeler, özellikle muhalefet seçmeni için derin bir endişe uyandırmış, bu da onları hukuk devleti ilkesine, ekonomik reformlara ve kurumsal şeffaflığa vurgu yapan, daha demokratik bir yönetim biçimi vadeden partilere yönlendirmiştir.

Türkiye Radyo ve Televizyon Kanunu'nun birinci maddesi gereği, TRT kurumunun gerçekleştirdiği bütün yayınlar, tarafsızlık ilkesi altında herhangi bir siyasi partiye, dine, politik gruba veya ırka yönelik imtiyaz sağlanmadan yapılmalıdır. Lâkin TRT, bu tarafsızlık ilkesini göz ardı ederek siyasi taraflılık göstermeye başlamış ve devleti savunmaya, muhalefeti ise arka planda bırakmaya yönelik yayınlar gerçekleştiren bir alan hâline gelmiştir. Örneğin, 2014 yılının RTÜK İzleme ve Değerlendirme Raporu'na göre TRT, 22 Şubat - 2 Mart 2014 arasında toplam yayın süresinin 13 saat 32 dakikasını AK Parti'ye ayırırken, muhalefete sadece 2 saat 48 dakika vermiştir. TRT Haber, mitinglerden kesitler yayınladığı seçim yayınlarının toplam yayın süresinin yüzde 89,52'sini AK Parti'ye, yüzde 5,29'unu MHP'ye, yüzde 4,96'sını ise CHP'ye ayırmıştır (Hürriyet, 2014). Bu yayın sürelerindeki olağanüstü farklar, TRT'nin aslında "halkın kanalı" değil "devletin kanalı" olduğunu göstermektedir. Sonuç olarak, TRT'nin taraflı yayınlar yapması ve muhalefeti arka planda bırakması, muhalefeti kendi yollarıyla yayın yapmaya ve sonuçta muhalefet taraflı olan Sözcü ve Halk TV gibi kanalların ortaya çıkmasına sebep olmaktadır. Akabinde bu durum, tarafsız medya ve habercilik sunan televizyon kanallarının yerini taraf tutan, taraflı habercilik yapan ve izleyiciye sadece duymak istedikleri bilgileri sunan haber kanallarının almasına; nihayetinde Türkiye'de zaten majör bir toplumsal sorun olan siyasal kutuplaşmanın daha da yaygınlaşmasına yol açmaktadır.

Anadolu Ajansı da benzer bir durumdadır. Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk ve Türk Edebiyatı'nın en değerli isimleri arasında yer alan, aynı zamanda eski TBMM üyesi Halide Edip Adivar'ın önderliğinde kurulan Anadolu Ajansı, tarafsızlık ve adil habercilik yapma ilkelerinden sapmıştır. Anadolu Ajansı'nın İngilizce bölümünün eski editörleri Kate O'Sullivan ve Laura Benitez, Anadolu Ajansı'nı "iktidardaki AK Parti'nin kontrol ettiği birçok kuruluştan sadece biri" olarak tanımlamıştır. O'Sullivan ve Benitez ayrıca devletin televizyon kanalları üzerindeki kontrolüne de değinmişlerdir. Türkiye'de televizyon kanallarının ağırlıklı olarak devlet tarafından empoze edildiğini ve sayısı zaten az olan muhalif kanalların ise devletin "harikalığını" halka empoze etmeyen yayınlar yaptığından her an yayın yasağıyla karşılaşabileceklerini belirtmişlerdir.

Muhalefetin geniş yankılar uyandıran ve seçmenin ilgisini toplayan diğer bir seçim vaadi ise 2017 Anayasa Referandumu ile yürürlüğe giren başkanlık sistemini, "Güçlendirilmiş Parlamenter Sistem" adı verilen bir sistemle değiştirmektir. Bütün kontrolün tek bir adama—cumhurbaşkanına—geçmesiyle birlikte Cumhurbaşkanlığı sistemini Türkiye'deki ekonomik ve siyasi krizlerin başlıca sebebi olarak gören muhalefet partileri, Cumhurbaşkanının yetkilerinin azaldığı yeni bir sistem sunmuştur. Bu sistemde

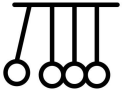
cumhurbaşkanı herhangi bir siyasi partiden bağımsız hâle gelecek, veto hakkı elinden alınacak ve “geri gönderme” yasası olarak değiştirilecek, görev süresi 7 yıl olacak, görev yaptıktan sonra aktif siyasete geri dönemeyecek ve cumhurbaşkanının meclise karşı siyasi sorumluluğu kalkacaktır.

Seçmen açısından bu vaat özellikle önemlidir; çünkü cumhurbaşkanının siyasi bir parti ile doğrudan ilişkili olması, partisiz seçmenleri ikilemde bırakmaktadır. Örneğin, bir seçmen cumhurbaşkanının şahsına ve vaatlerine güven duyabilirken, onun üyesi olduğu partinin politikalarını ya da mensuplarını desteklemeyebilir. Bu durum seçmenin temsil edilme hissini zayıflatmakta ve demokratik katılımı olumsuz etkileyebilmektedir. Dolayısıyla muhalefetin sunduğu sistem, seçmeni ikilemde bırakmayarak daha net ve güvenilecekleri bir cumhurbaşkanı seçmelerine yardımcı olacaktır.

2023 seçimlerinde muhalefetin elindeki en büyük koz, ekonomiyi kalkındırma vaatleridir. Uzun süredir iktidarda olan AK Parti hükümetinin yarattığı ekonomik zayıflık, halkta memnuniyetsizlik yaratmış ve gençler başta olmak üzere seçmen kitlesinde belirli bir karara sebep olmuştur. Ortak Mutabakat Metni’nde yer alan enflasyonu iki yıl içinde tek haneli rakamlara indirmek ve Türk Lirası’na yeniden istikrar kazandırmak vaatleri; 2020 yılından sonra başlayan Türk Lirası’nın dolar ve euro gibi evrensel ve ticari açıdan önemli para birimlerine karşı kontrolsüzce değer kaybetmesi, 2019 yılından itibaren hızla artan enflasyon oranları ve son olarak ürünlere uygulanan zam oranları ile maaş zamlarının birbirine eşit olmaması nedeniyle düşen alım gücüyle birlikte muhalif seçmen için daha önemli ve belirgin vaatler haline gelmiştir.

2023 seçimleri sonucunda Erdoğan iktidarının devam etmesi, muhalif seçmen açısından büyük bir hayal kırıklığı yaratmıştır. Zira bu seçim, özellikle gençler başta olmak üzere tüm muhalif kesim için ciddi umutlar barındırıyordu. İktidarın muhafazakâr tutumu ve destekçilerinin ağırlıklı olarak bu kesimden gelmesi, ekonomi alanında atılan adımların yetersiz ve özensiz bulunması, son dönemde Saraçhane eylemleriyle daha görünür hâle gelen baskıcı ve sadece biçimsel olarak demokratik bir yönetim anlayışı ile iktidara bağlı, tarafsızlığını yitirmiş medya, muhalif seçmeni en çok rahatsız eden unsurlar olarak öne çıkmaktadır. Bununla birlikte muhalefetin toplumsal heyecanı uzun vadeli siyasi stratejiye dönüştürememesi, seçmenle kurduğu bağın yüzeysel kalması ve farklı ideolojik grupları ortak bir hedef etrafında gerçek anlamda birleştirememesi de hayal kırıklığının diğer nedenleri arasında yer almaktadır.

AK Parti’nin seçimi kazanmasıyla birlikte, halkın bu koşullar altında en az beş yıl daha yaşamaya devam edeceği gerçeği muhalif kesimde derin bir karamsarlık yaratmıştır. Ancak bu tablo yalnızca bir başarısızlık değil, aynı zamanda muhalefetin önümüzdeki dönemde daha kararlı, kapsayıcı ve tutarlı bir siyaset inşa etmesi için bir uyarı niteliği taşımaktadır.

Kemal Kılıçdaroğlu

Dönemin CHP Genel Başkanı ve altılı masanın cumhurbaşkanı adayı olan Kemal Kılıçdaroğlu, 2023 seçimlerinde muhalefeti temsil eden isimdi. 25 yılı aşkın siyasi tecrübesi ve altılı masadaki en güçlü genel başkan olması, onu koalisyonun doğal adayı haline getirmişti. Ancak halk, Kılıçdaroğlu'nun adaylığına istekli değildi. Çünkü geçmiş seçimlerdeki başarısızlıkları, onu nitelikli bir cumhurbaşkanı adayı olmaktan uzaklaştırmıştı.

Bunun üzerine Kılıçdaroğlu'nun, hapiste olan HDP'li Selahattin Demirtaş'ı beraat ettireceği vaadi, oy kaybetmesine neden olan etkenlerden biri oldu. Bütün bunlar, muhalefet destekçilerinin Kılıçdaroğlu'ndan soğumasına yol açtı. Buna ek olarak, muhalif seçmen arasında "Kılıçdaroğlu aday olmasın" sloganları büyük kitlelerce atılıyordu. Özellikle gençler, kendilerine umut vadeden bu seçimde nitelikli ve kaybetmeyecek bir adayın çıkmasını gönülden istiyor ve destekliyordu.

Gençlerin bu talepleri doğrultusunda Mansur Yavaş ve Ekrem İmamoğlu gibi isimlere verilen destekler, Kılıçdaroğlu'na verilenlerden çok daha büyüktü. Ancak ne yazık ki bu isimler, halkın çağrılarını göz ardı ederek partilerinin elitlerine boyun eğdiler ve aday olmamayı tercih ettiler.

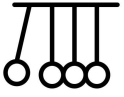
Aylar boyunca X (Twitter) gibi platformlarda "Kılıçdaroğlu aday olmasın" paylaşımları manşetlerden düşmedi; sokak röportajlarında da halk Kılıçdaroğlu'nun aday olmamasını yüksek sesle vurguladı. Buna rağmen altılı masanın adayı Kemal Kılıçdaroğlu oldu. Seçmenin başka bir çaresi kalmamıştı ve mecburen Kılıçdaroğlu'na oy vereceklerdi.

Ancak Kılıçdaroğlu'nun adaylığı çok da şaşırtıcı değildir. CHP Genel Merkezi'nde 2 Şubat'ta, üzerinde "Ben Kemal, Geliyorum" yazan devasa bir pankart asılmıştı. O dönemde CHP ve Kılıçdaroğlu, altılı masa ile henüz bu karara varmamıştı; ortada somut bir anlaşma yoktu ve altılı masa, cumhurbaşkanlığı seçiminde çıkaracakları adayı henüz belirlememişti. Bu sürecin koalisyon içinde profesyonel olmayan bir şekilde yönetilmesi, muhalefetin bu seçimdeki başarısızlığına etki eden önemli unsurlardan biriydi.

Altılı masadaki tek çıkabilecek genel başkan Kılıçdaroğlu idi; diğer adayların partilerinin CHP kadar büyük ve kazandıracak destekçi kitlesi yoktu. Tüm bunların ardından Kılıçdaroğlu'nun halkı dinlemeyip aday olması ve seçimde yenilgiye uğraması, muhalif seçmeni ciddi şekilde sinirlendirdi. Ülkede "Kılıçdaroğlu istifa etsin" sloganları yaygınlaştı. Sonuç olarak, Kılıçdaroğlu 13 yılı aşkın CHP Genel Başkanlık görevini Özgür Özel'e devretti.

Sonuç – Kaybolan Gençlikler

Umutlarımızın hezeyan çıkarılması, tutunduğumuz dalların tıpkı iktidar gibi gaflet ve dalalet içinde bulunması, serdengeçti bir muhalefet adayı ve kara toprağa gömülen onca gençlik...

Muhalefetin halkını göz ardı etmesi ve menfaatperest adımlar atması; ortada kazanma niteliğinde adaylar olmasına rağmen halkın çağrılarına kulak vermeyerek niteliksiz bir aday çıkarması ve hırslı bir muhalefet anlayışı, milyonlarca gencin umutlarını kendileriyle birlikte aşağıya sürüklemiştir.

Mefkûre gençliğimiz, eski günlere gıpta duyduğu bu günlerde bile hâlâ sönmemiştir. Taraflı medya, sefil elitler ülkenin istikbalini ve istiklalini yıkmakla tehdit ederken, biz de kalan loş umutlarımız ve ellerimizdeki sigaralarla güzel gelecekleri düşlemeye devam ediyoruz.